

ΦΡΑΓΚΙΣΚΑ Η ΕΞ ΑΡΙΜΗΝΟΥ

ΕΝ Τῇ ΜΥΘῇ ΚΑΙ ΕΝ Τῇ ΙΣΤΟΡΙᾷ

Τί ἀνήκει τῇ ἱστορίᾳ καὶ τί τῷ μύθῳ ἐν τῷ ἐπεισοδίῳ τῆς Φραγκίσκας; Πόθεν ἔλαβεν ὁ Δάντης τὰ στοιχεῖα τῆς λυπηρᾶς αὐτοῦ διηγήσεως; Τίς ἡ σχέσις μεταξὺ τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ θύματος;

Τοιοῦτον τὸ πρόβλημα ὅπερ ἔθεσεν ὁ κ. Κάρολος Ὑριάρτης ἐν τῷ κορυφαίῳ αὐτοῦ βιβλιαρίῳ ἔρευνα ἀκριβοῦς γενομένη ὑπὸ εὐσυνειδήτου ἱστορικοῦ καὶ ἀρχαιολόγου, γινώσκοντος τὴν χώραν καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν Ῥωμανῶν. Πρὸ ὀλίγων μόλις ἡμερῶν ὁ συγγραφεὺς «ἐνδὸς Condottiere κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα» ἐξέθετε τὸ σχέδιον τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις ἀναδιφήσεων αὐτοῦ. Ἀντιγινώσκοντες τὸ νέον αὐτοῦ σύγγραμμα τὸ ἐπιγραφόμενον «Φραγκίσκα ἡ ἐξ Ἀριμῆνου» ἐννοοῦμεν ὅτι εἶχε συλλέξει πλεῖστα ὅσα ἔγγραφα περὶ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου ὧν δὲν εἶχε κάμει τότε χρῆσιν, εὔρε δὲ κατὰλληλον τὴν περίστασιν ὅπως πράξῃ τοῦτο, ὅτε ἀναδιφάξεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡ ὑπόθεσις αὕτη, ἐνδιαφέρον δὲ εἶναι νὰ ἐξετάσωμεν τί ὑπολείπεται ἐκ τοῦ μύθου. Ὅθεν θέλομεν συνοψίσει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐρεῦνης τῆς ἀρξικμένης ὑπὸ τοῦ συγγραφέως, ὅστις προσέλαβεν ἀρωγὸν τὴν γνώμην τῶν χρονογράφων τοῦ ΙΔ' αἰῶνος καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῶν μονῶν ἀνευρεθέντα κείμενα, συζητεῖ δὲ βῆμα πρὸς βῆμα ἕκαστον τῶν συμβάντων.

Τὰ δύο θύματα καὶ ὁ φονεὺς ἀνήκον εἰς τὰς ἀριστοκρατικὰς ἐκείνας οἰκογενεῖας αἵτινες ἔμελλον νὰ θεμελιώσωσι δυναστείας ἐν ταῖς πόλεσι τῆς ἁγῆς Ἰταλίας. Οἱ Πολέντα καὶ οἱ Μαλατέστα ὑπερεῖχον ἐν ταῖς Ἰταλικαῖς δημοκρατίαις Ῥαβέννης καὶ Ἀριμῆνου. Τίνες αἱ ὑποκριταὶ τοῦ δράματος; Τίνα τὰ θύματα; Τίς ὁ φονεὺς;

Ἡ Φραγκίσκα, λέγει ὁ συγγραφεὺς, ἦν θυγάτηρ Γουίδου δὲ Λαμβέρτο δὲ Πολέντα, ἄρχοντος τῆς Ῥαβέννης, ἐπονομαζομένου il Minore πρὸς διακρίσιν ἀπὸ τοῦ Γουίδου il Vecchio. Πολέντα δ' ὠνομάζετο ἀρχαῖον φρούριον ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Ῥαβέννης παρὰ τὸ Βερτίνορον. Ἀπὸ τοῦ φρουρίου ὠνομάσθη ἡ οἰκογένεια, ἥτις πλουτίσασα ἀποκατέστη ἐν αὐτῇ τῇ Ῥαβέννῃ. Ὁ Γουίδος, τῷ 1275 ὑπάνδρευσε τὴν κόρην αὐτοῦ Ἰωάννην τῷ Μαλατέστα, υἱῷ τοῦ Μαλατέστα Βερουκίου ἄρχοντος τοῦ Ἀριμῆνου. Ὁ Ἰωάννης οὗτος εἶχεν ἀδελφὸν Παῦλον, ὅστις, ὡς διηγεῖται ὁ μῦθος, κατελήφθη ἐν ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχείᾳ μετὰ τῆς νύμφης αὐτοῦ, εἰδοποιηθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης παρὰ τινων τῶν οἰκετῶν ἐφόνευσε συγχρόνως ἀμφοτέρους.

Πηγὴ ἐξ ἧς ἀντλεῖ ὁ συγγραφεὺς εἶναι τὸ Codice Membranaceo, συλλογὴ χειρογράφων συγγραφεῖσα κατὰ διαταγὴν τοῦ Πανδόλφου Μαλατέ-

στα πρὸς χρῆσιν τῆς οἰκογενείας του. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο λέγουσιν ὅτι εὐρίσκεται ἐν πρωτοτύπῳ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἀριμήνου.

Ἰωάννης Μαλατέστα ὁ Ἰσχυικός.

α' Ο Ἰωάννης εἶναι υἱὸς τοῦ Μιχατέστα δὲ Βερουκίου, ἀρχοντος τοῦ Ἀριμήνου, γεννηθέντος τῷ 1212 καὶ νυμφευθέντος τρεῖς ἐκ τῶν τριῶν δὲ τούτων συνοικεσίων, ἀπέκτησεν ὁ Βερούκιος ὁκτὼ τέκνα. Ἡ δευτέρα σύζυγος αὐτοῦ Κογκορδία ἔδωκεν αὐτῷ τρεῖς υἱούς. Ἰωάννην τὸν φονέα Παύλον τὸ θῆμα καὶ Μιχατεστένον.

Ἐν ἔτει 1275 ἕνεκα ὑπηρεσιῶν προσανεχθειῶν ἐν Πολέντζ ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος τοῦ Ἀριμήνου, ὁ Ἰωάννης ἐνυμφεύθη τὴν Φραγκίσκαν Ἀριμήνου· ὁ Ἰωάννης αὗτος ἦν υἱὸς πρωτότοκος. Δὲν γινώσκομεν ἀκριβῶς τὴν χρονολογίαν τῆς γεννήσεώς του, ἀλλ' ἐκ συμβολαιογραφικῆς πράξεως ἐξάγεται ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Παῦλος ἐγεννήθη τῷ 1252, ἐκ δὲ τοῦ χρόνου τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ ὡς Ποδεστά, θέλομεν συμπεράνει τὴν τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἀπότομος καὶ δύσμορφος, ἐλάττωμά τι δ' ἐνὸς τῶν ἰσχύων ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ χωλαίνῃ, ὅθεν καὶ ἔλαβεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὴν προσωνυμίαν Giovanni il Sciancato (Ἰωάννης ὁ Ἰσχυικός), ἐκαλεῖτο δὲ προσέτι καὶ Gianciotto καὶ Lanciotto. Ἐχὼν γενναϊότητα ἀκαταδάμνητον, ταχὺ τὸ ἀποφασιστικὸν καὶ τὸ μίσος ἄσπονδον, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡλικίας τῶν εἴκοσι ἐτῶν ἀπέκτησε μεγάλην φήμην πολεμιστοῦ. Ἐθεωρεῖτο δ' ὡς ὁ φυσικὸς διάδοχος τοῦ Μαλατέστα Βερουκίου· ἦδη ὑπερήλικος, ἀλλ' ἀποθνύγοντος ὑπερεκατονταετοῦς.

Ἐκάλπαζεν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπὶ κεφαλῇς τῶν φρουρῶν, καὶ ἐνῶ ὁ πατήρ αὐτοῦ, ἀλλάχοῦ ἀπασχολημένος, δὲν ἠδύνατο νὰ προστατεύῃ τὰς κτήσεις αὐτοῦ, ἔσπευδε πρὸς τὸν κίνδυνον, καὶ πολλάκις ἐξήρχετο τῆς πάλης νικητῆς. Σύνηθες ἦν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην νὰ ἐκλέγῃσι μετὰξὺ τῶν ἐξησκημένων εἰς τὰ τοῦ πολέμου καὶ τῆς διοικήσεως ἀνδρῶν ξένον ἐν ᾧ εἶχον πεποιθήσιν, ὅπως ἐμπιστευθῶσιν αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν ἐν ταῖς πόλεσι τῶν Ἰταλικῶν δημοκρατιῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ποδεστά. Πῶς ἀπὸ τοῦ 1278 μέχρι τοῦ 1304 ἀπεντᾶ συνεχῶς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου ὡς Ποδεστά ἐν Φορλίῳ, ἐν Φαγεντίᾳ καὶ ἐν Πισαύῳ.

Ἐκ τοῦ ἀναμφισβητήτου τούτου γεγονότος ὅτι ἦν ἤδη Ποδεστά τῷ 1278 δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ καθέξῃ τὴν ὑπουργίαν ταύτην ἐὰν δὲν εἶχε ἤδη συμπληρωμένον τὸ τριακοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος. Ὅθεν ὁ Ἰωάννης ἐγεννήθη περὶ τὸ 1248 καὶ ἦν περίπου τριακονταετῆς ὅτε ἐνυμφεύθη τὴν Φραγκίσκαν.

Τῷ 1275 ἔσπευσεν πρὸς βοήθειαν τοῦ Γουίδου δὲ Πολέντζ, ὅπως συνδράμῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἀποπομπὴν ἐκ Ῥαβέννης τῆς φατρίας τῶν Τραβερ-

σάρων, ἡ δὲ χεὶρ τῆς Φρχγίσκης ἦν ὡς ἀνταμειβὴ τῆς προσενεχθείσης ὑπηρεσίας.

Ἄγνωστον μέχρι τοῦδε ἦν ὅτι ἡ Φρχγίσκα ἀποθνήσκουσα, ἀφῆκεν αὐτῇ κόρην Κογκορδίαν, ἣν δυνάμεθα νῦν περὶ ακολουθήσωμεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Μετὰ τὸν φόνον τῆς συζύγου τοῦ ὁ Ἰσχυιακὸς ἐνυμφεύθη ἐν δευτερογαμίᾳ Ζαμβρασίην, χήραν τῷ 1282 τοῦ Τίνου Οὐγολίνου Φαντολίνου φονευθέντος ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Φορλίου. Ὁ Ἰωάννης, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Μκλατέστα τοῦ ἑκατονταετοῦς, ἐκυριάρχησεν ἐν Ἀρμίνῳ ὡς ἄρχων. Αὐτὸς δ' ἦν, ὁ ἐγείρας τὸ πρῶτον τὸν Rocca Malatestiana ἀνασκευασθεῖσαν μετὰ πρέλευσιν ἑκτὸν πεντήκοντα ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Σιγισμόνδου. Τῷ 1304, ὁ Ἰσχυιακὸς ἀπέθανεν ἐν αὐτῷ τῷ Ἀρμίνῳ.

Παῦλος ὁ ὠραῖος, τὸ θῦμα.

«Ὁ οὐδέποτε ἀπ' ἐμοῦ χωρισθησόμενος», ὡς εἶπεν ἡ Φρχγίσκα, ἦν ἀδελφὸς τοῦ Ἰωάννου καὶ ὡς αὐτὸς υἱὸς τοῦ Μκλατέστα δὲ Βερουκίου. Ἐκαλεῖτο δὲ Paolo il Bello διὰ τὴν κκλλανὴν αὐτοῦ. Καίτοι νεώτερος τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἰωάννου εἶχεν ἐν τούτοις νυμφευθῇ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ἦν μόλις δεκαπενταέτης ὅτε τῷ 1269 συνεζεύχθη μετὰ τῆς Ὁραβίλλης Βεατρίκης, θυγατρὸς καὶ διαδόχου τοῦ Οὐβέρτου κόμητος τοῦ Chioggialo δεκαπενταέτιδος. Ὁ Οὐβέρτος εἶχεν ἀποθάνει ἄνευ ἄλλων τέκνων τὴν 15ην Μαρτίου 1263, ὁ δὲ Μκλατέστας Βερουκίος προχειρίσθη εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ οὕτως ὥστε ἡ Ὁραβίλλη Βεατρίκη ἡ κόρη τοῦ ἀποθανόντος κόμητος εἶχεν ἀποστερηθῇ τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς.

Τὴν 28 Αὐγούστου 1269 συνεβίβασαν τὴν διαφορὰν νυμφεύοντες τὸν Παῦλον μετὰ τῆς Ὁραβίλλης, ἣτις ὑπέγραψε τὸ ἑγγράφον τῆς παραιτήσεως αὐτῆς ἐκ τῆς διαδοχῆς τοῦ πατρὸς τῆς. Τὸ ἑγγράφον τοῦτο δεικνύει τὴν ἡλικίαν τῆς νύμφης ἣτις ἦν δεκαπενταέτις, εὐρίσκειται δ' ἐν πρωτοτύπῳ ἐν τῷ Archivio Brandolini τοῦ Forlì, γεγραμμένον λατινικῇ διαλέκτῳ. Καταγράφω δ' οὕτω λεπτομερῶς τὰς πηγὰς διότι ἐκ τοῦ ἑγγράφου ἀποδεικνύεται γεγονὸς σπουδαῖον ὅτι δηλ. οἱ Μκλατέστα συνῆπτον γάμους πολιτικούς ὡς οἱ ἡγεμόνες. Οὕτω βλέπομεν ὅτι τὸ μὲν 1269 Παῦλος ὁ Μκλατέστας ὁ νεώτερος τῶν υἱῶν τοῦ Βερουκίου ἐνυμφεύθη δεκαπενταέτης τὴν Ὁραβίλλην κόρην τῶν κομήτων τοῦ Chioggialo, ὅπως καλύψωσι περιβολὴν ἐξουσίας ἣτις πράγματι ἦν σφετερισμὸς, τὸ δὲ 1275 ἵνα ἀποκτήσωσιν ἢ ἐπικυρώσωσι τὴν συμμαχίαν τῶν Πολέντα νυμφεύουσιν ἕτερον τῶν υἱῶν αὐτῶν, χωλὸν, τραχὺν καὶ αἰμοχαρῆ μετὰ τῆς γλυκείας κόρης τῶν Πολέντα. Ἡ μνηστὴ τοῦ Παύλου, Ὁραβίλλη ἐγκαταληφθήσεται ἕνεκεν τῆς νύμφης αὐτῆς, αὕτη δὲ συλληφθεῖσα ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐκὼ οὐχὶ ἐν μοιχαίᾳ (τοῦθ' ὅπερ πρόκειται ν' ἀποδειχθῇ), ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἐν ἐρωτικῇ συνενοήσει μετὰ τοῦ ἰδίου ἀνδραδέλφου, πίπτει ὑπὸ τὰς πληγὰς τοῦ συζύγου ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς».

Τίς ἡ θέσις τοῦ Δάντη ἀπέναντι τῶν προσώπων τοῦ δράματος καὶ πῶς θέτει ὁ συγγραφεὺς τῆς Φραγκίσκης τῆς ἐξ Ἀριμπίου τὸ σημεῖον τῆς ἐκκ-
φῆς μετὰ τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ θύματος;

Ὁ Δάντης, λέγει ὁ κ. Κάρολος Τριάρτης, σύγχρονος ὢν τῆς Φραγκί-
σκης ἦν δεκάετης τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου τῆς Φραγκίσκης μετὰ τοῦ Ἰσχυα-
κοῦ. Ὅτε δὲ, πλήρης ὀργῆς ὁ Μιλατέστας ἐφόνευσε τὰ δύο θύματα, ὁ
ποιητὴς εἶχε φθάσει εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν καὶ ἔψαλλεν ἤδη. Πῶς ἦν δυ-
νατὸν ἡ μεγάλη αὕτη καρδίᾳ, ἡ τόσον τῷ ἔρωτι προσετῇ, ἡ ὑψηλὴ αὕτη
ψυχὴ ἐρασθεῖσα πάθους ἀθανάτου νὰ μείνῃ ἀδιάφορος πρὸς τὴν συγκίνη-
σιν τὴν ὑπὸ τοσούτου συμβάντος παρὰ χθεῖταιν; Δὲν ἦν, οὕτως εἰπεῖν,
μάρτυς τοῦ φόνου; Εἶχε φίλους ἐν Πισκύρῳ, ἐν Φορλίῳ, ἐν Ῥαβέννῃ· τὸ
1282 ἐδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὸ ἐν τῶν θυμάτων ἐν Φλωρεντίᾳ, τὸν Παύ-
λον Μιλατέσταν, λοχαγὸν τοῦ λαοῦ καὶ συντηρητὴν τῆς εἰρήνης τῆς κοι-
νότητος τῆς Φλωρεντίας.

Ἰδιαιτάτη περίστασις τοῦ βίου του κατέστρεψεν αὐτῷ περίπαθῃ τὴν
ἀνάμνησιν τοῦ ἐτέρου. Ἀφ' οὗ ὡς πάντες οἱ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰταλοῦ,
ἐκλαυσεν ἐπὶ τῇ διηγήσει τοῦ φόνου τῆς Φραγκίσκης ἥτις μεταδιδόμενη
ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ὑπὸ τῆς ῥήμης κητύντησε ἐντὸς ἐλίου χρόνου συγ-
κινητικὸς καὶ δημώδης μῦθος, ἦλθεν ὁ ποιητὴς, ὁ πρεσβευτὴς καὶ ἡττη-
θεὶς στρατιώτης, τὴν καρδίαν ἐκ τῆς λύπης βαρεῖαν ἔχων, εἰς Ῥαβένναν
ὥπως γευθῇ τὸν τῆς ἐξορίας ἄρτον ἐν τῇ πατρίδι τῆς Φραγκίσκης. Τέ-
λέγω, ἐν αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ ἐν ἣ ἐγεννήθη, ἐν αὐτῇ τῇ ἐστίᾳ τοῦ Γουίδου
Νοβέλλου δὲ Πολέντα ἄρχοντος τοῦ τόπου, ποιητοῦ ὡς αὐτὸς, μεγάλου
πολεμιστοῦ, υἱοῦ τοῦ Ὀσπεσίου δὲ Πολέντα καὶ ἐγγονοῦ τοῦ Γουίδου ἐκεί-
νου τοῦ Μίνορε τοῦ πατρὸς τοῦ θύματος.

Δὲν ἦλθεν ἐκ τύχης ὁ Δάντης εἰς Ῥαβένναν· δευτέραν τυχὴν φορὰν
ἤρχετο ὁ ψάλτης τῆς Θείας Κωμωδίας εἰς τὴν πόλιν τοῦ Θεοδορίου· πλη-
σιέστερον δὲ ὢν τῇ πηγῇ, ἠδυνήθη νὰ συλλέξῃ τὰς περὶ τοῦ σκοτεινοῦ
δράματος φήμας. Πρὸς ἀπάδειξιν δὲ τῶν ἤδη παλαιῶν αὐτοῦ σχέσεων
μετὰ τῶν Πολέντα ἀρκεῖ ν' ἀναγνώσῃ τις τὴν ἐπὶ κεφαλῇ τῆς ᾠδῆς περὶ
τοῦ θανάτου τοῦ Ἡρρίκου Ζ' ἀφιέρωσιν τοῦ ποιητοῦ τῷ Γουίδῳ τῷ Νέῳ.

ὑπεστήριζάν τινες ὅτι ὁ Δάντης ἠθέλησε γράφων τὸ ἐπεισόδιον τῆς
Φραγκίσκης καὶ τοῦ Παύλου, ν' ἀνταποδώσῃ τὴν ὀφειλὴν τῆς φιλοξενίας.
Συγκρίνων ὅμως τις τὰς χρονολογίας βλέπει ἐξ ἐναντίας ὅτι ὁ ἄρχων τῆς
Πολέντας εἶναι ὁ ἐκφράζων τῷ Δάντη τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ διὰ τῆς
παροχῆς ὑποστηρίξεως οὐδέποτε διαφωσθείσης τιμώσης δὲ τὴν μνήμην
αὐτοῦ καὶ τὴν πόλιν τῆς Ῥαβέννης. Οὐδόλως ἀμφισβητεῖται ὅτι ἡ Θεία
Κωμωδία καὶ ἰδίως αἱ πρῶται ᾠδαί, ἡ Κόλκσις, ἐγράφησαν ἐν Ῥώμῃ περὶ
τὸν μῆνα Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1300. Ὁ Δάντης ἦν πρεσβευτὴς τῆς δη-
μοκρατίας τῆς Φλωρεντίας ὅτε Βονιφάτιος ὁ ΙΓ' διέταξε τὸ πρῶτον Ἰα-

βιλαιόν. Ἐκεῖ, ἐν θρησκευτικῇ συννοίᾳ ἔγραψε τὰς πρώτας ᾠδὰς, τὴν Κόλασιν, καὶ ἐπομένως τὴν πέμπτην τὴν περιέχουσαν τὸ συγκινητικὸν ἐπιστόδιον.

Πλησιάζομεν ἤδη πρὸς τὸ ἱστορικὸν γεγονός· μόλις δεκαπέντε χωρίζουσιν ἡμᾶς ἔτη, δεκαπέντε δ' ἔτη εἶναι ἐλάχιστον διάστημα ἐν τῷ βίῳ μύθου ὅστις προώρισταὶ νὰ κατασταθῇ αἰώνιος.

Ὁ Δάντης ἀπὸ τοῦ 1307 ἔτους περιπλανᾶται ἐν ταῖς Ῥωμανίαις. Μόνον δὲ κατὰ τὸ 1317 δέχεται τὴν φιλοξενίαν τοῦ Γουίδου τοῦ Νέου, ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ὁποίου διατρίβει μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐπελθόντος τὴν 14 Σεπτεμβρίου 1321. Δὲν εἶχε πλέον πατρίδα. Ἡ προσφερομένη αὐτῷ φιλοξενία ἦν συγχρόνως ἐνδειξίς σεβασμοῦ υἱοῦ εὐλαβοῦς καὶ φόρος ποιητοῦ πρὸς τὸν μέγιστον ποιητὴν τῆς ἐποχῆς του. Ὁ Δάντης, καλύψας ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς ποιήσεως τὸ εὐόλισθον τῆς μάχης τοῦ Πολέντα μετεποίησε διὰ τῶν προτερημάτων τοῦ πνεύματός του τὸν ἄπιστον σύζυγον ὡς θῦμα συγκινητικόν. "Ὅθεν ἡ ὑπερήφανος καὶ εὐχίσθητος αὐτῇ ψυχῇ ἠδυνήθη ἄνευ τύψεως συνειδότης νὰ συγκαθίσῃ εἰς τὴν ἐστίναν τοῦ ἐγγονοῦ τῆς Φραγκίσκας. "Ὅτε ὁ ποιητὴς ἀπέθανεν, ὁ Γουίδος θέλων νὰ παράσχῃ αὐτῷ τὰς τελευταίας τιμὰς, μετέφερεν αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Πέτρου τοῦ Μεγάλου ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν πρώτων πολιτῶν τῆς Ῥαβέννης, διέταξε γενικὸν πένθος καὶ ἀνέγνωσεν ἐπικήδειον λόγον ὑπ' αὐτοῦ συνταχθέντα ἐν ᾧ ἀπέδιδε αὐτῷ μέγαν ἔπαινον διότι ἀντικατέστησεν ἐν ταῖς ᾠδαῖς αὐτοῦ τὴν Ἰταλικὴν ἀντὶ τῆς Λατινικῆς διαλέκτου. Ἐνώπιον πάσης τῆς Ῥαβέννης, κατέθεσεν ἐπὶ τοῦ τάφου τὴν δάφνην τῶν ποιητῶν, ἐσκόπευε δὲ ν' ἀνεγείρῃ τῷ Δάντῃ μνημεῖον ἀντὶ τῆς μνήμης αὐτοῦ, ὅτε αἱ πολιτικαὶ ταραχαὶ ἀπεμάκρυνον αὐτὸν τῆς ἀρχῆς. Ἐπεφυλάττετο τῷ Βέρβω, ἐπάρχῳ τῆς Ῥαβέννης πρὸς τοῖς Βενετοῖς καὶ πατρὶ τοῦ περιφήμου καρδινάλιου νὰ δώσῃ δριστικὸν καταφύγιον εἰς τὰ λείψανα τοῦ ποιητοῦ, πρὸς γαίαν τὸ σχέδιον τοῦ μνήματος παρ' ἐνὶ τῶν μεγίστων τῶν ἐν Βενετίᾳ καλλιτεχνῶν τοῦ 15 αἰῶνος τῷ περιφήμῳ Πέτρῳ Λομβάρδῳ (1483).

Τοιαύτη ἡ σχέσις μεταξὺ τοῦ θύματος καὶ τοῦ ποιητοῦ. Εἴτε ὁ συγγραφεὺς ἐπιλαμβάνεται αὐτῆς τῆς ἐξιστορήσεως τοῦ δράματος κατὰ τοὺς λατίνους χρονογράφους καὶ τοὺς πρώτους σχολιαστὰς τοῦ Δάντου.

Δὲν θέλομεν ἀκολουθήσαι αὐτὸν ἐν τῇ λεπτομερεῖ ταύτῃ ἐρευνῇ· ἀπανθίζομεν μόνον ἐκ τοῦ περιέργου τούτου τομιδίου τὴν διήγησιν τοῦ Βοκκκίου, ὅστις ὡς λέγει ὁ κ. Ὑριάρτης εἶχε συμβουλευθῇ φίλον τινὰ τοῦ Δάντου, ὑπηρέτην αὐτοῦ καὶ σχετικόν, Piero Messer di Gardino ἐκ Ῥαβέννης. Ἡ διήγησις χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1373.

«... Λέγομεν λοιπὸν ὅτι ἡ Φραγκίσκα ἦν θυγάτηρ τοῦ Μέσσερ Γουίδου Πολέντα ἀρχόντος τῆς Ῥαβέννης καὶ τῆς Κερβίας. Μετὰ δεινὸν πόλεμον μεταξὺ τούτου καὶ τῶν ἀρχόντων τοῦ Μαλατέστα ἐξ Ἀριμήνου

διαπραγματεύθησαν περὶ εἰρήνης, καὶ τινες μεσάζοντες ἐπήνεγκον τὴν πραγματοποίησιν αὐτῆς. Ἰνα δὲ ἡ σταθερωτέρα, συνεφώνησεν ἀμφοτέρω τὰ μέρη νὰ ἐξατφαλίσωσιν αὐτὴν διὰ τῆς συναφῆς οἰκογενειακῶν δεσμῶν, καὶ ἀπεφάσισαν ὅπως ὁ Μέσσερ Γουίδος δώσῃ εἰς γυναῖκα τῷ Γιαντσιότῳ, υἱῷ τοῦ Μέσσερ Μαλατέστα, τὴν νέαν καὶ ὀρκίαν κόρην αὐτοῦ, καλουμένην Μαδόνναν Φραγκίσκην. Ἀμα ληφθεῖσης τῆς ἀποφάσεως ταύτης, οἱ φίλοι τοῦ Μέσσερ Γουίδου ἔλκον γινῶσιν αὐτῆς καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν ὠμίλησεν αὐτῷ ὡς ἐξῆς· «Πρόσεχε εἰς ὃ, τι θέλεις πράξει, διότι ἐὰν δὲν προσέξῃς ὑπάρχουσιν ἐν τῷ προτεινομένῳ τούτῳ συνοικεσίῳ, περιστάσεις τινὲς δυνατόναι νὰ ἐπενέγκωσι μέγα σκάνδαλον. Πρέπει νὰ γινώσκῃς τὸν χαρῶν κτῆρκα τῆς θυγατρὸς σου καὶ πόσον εἶναι ὑπερήφανος. Ἐὰν ἴδῃ τὸν Γιαντσιότον πρὶν ἢ ὁ γάμος τελεσθῇ οὔτε σὺ, οὔτε ἄλλος τις οἰοσδ' ἦποτε, θέλεις δυνήθῃ νὰ τὴν παῖσητε ὅπως συντελέσῃ αὐτόν. Ὡστε ἐὰν εὐαρεστησῇ, ἰδοὺ τί τὸ ποιητέον. Ἄς μὴ ἔλθῃ ὁ Γιαντσιότος ἐνταῦθα αὐτοπροσώπως, ἀλλ' ἄς ἀποσταλῇ εἰς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ὅπως νυμφευθῇ αὐτὴν ἐξ ἐπιτροπείας». Ὁ Γιαντσιότος ἦν γενναϊότατος καὶ πάντες ἐπίστευον ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του ἤθελεν ἀνυπερβῆαι τὴν ἀρχὴν· ὅθεν, καίτοι ἦν δύσμορφος καὶ ἰσχυρῶς (sciancato) ὁ Μέσσερ Γουίδος ἐπεθύμει νὰ καταστήσῃ αὐτὸν γαμβρὸν τοῦ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀδελφῶν. Ἀνγνωρίζων δ' ὅτι πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ φίλου λεχθέντα αὐτῷ ἦσαν ὀρθὰ καὶ ἡδύνατο νὰ συμβῶσι, διέτρεχεν κρυφίως ὅπως τὰ πάντα γίνωσιν οὕτω. Ἐν τῇ ὀρισθείσῃ ἐποχῇ Παῦλος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Γιαντσιότου ἦλθεν εἰς Ῥαβένναν ἔχων πλήρη πληρεξουσιότητα ὅπως νυμφευθῇ τὴν Μαδόνναν Φραγκίσκην. Ὁ Παῦλος ἦν ὠραῖος, θελκτικὸς καὶ εὐπρεπὴς τοὺς τρόπους. Ἐν ᾧ δὲ διήρχετο μετ' ἄλλων εὐγενῶν τὴν αὐλὴν τῆς κατωικίας τοῦ Μέσσερ Γουίδου, ἀκόλουθός τις τῆς Μαδόννας Φραγκίσκης ἥτις ἐγνώριζεν αὐτόν, ὑπέδειξεν αὐτὸν ταύτῃ ἄνωθεν ἐκ παραθύρου λέγουσα· «Ἰδοὺ ὁ μέλλον σύζυγός σου». Καὶ οὕτως ἐνδύμιζεν ἡ ἀγαθὴ γυνή. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς δὲ ταύτης ἡ Φραγκίσκα ἀφιέρωσεν αὐτῷ τὰς σκέψεις καὶ τὸν ἔρωτα αὐτῆς. Εἶτα ἐγένετο αὐτῷ τεχνηέντως τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου ὥστε ἡ Μαδόννα ἐλθοῦσα εἰς Ἀρίμηνον, ἠγνόησε τὸν δόλον μόνον τὴν ἐπαύριον τοῦ γάμου, ὅτε εἶδεν ἐγειρόμενον παρ' αὐτῇ τὸν Γιαντσιότον.

«Πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὅτε εἶδεν ὅτι τὴν ἠπάτησαν, ἠγανάκτησε σφοδρῶς καὶ οὐδόλως ἠθέλησε ν' ἀποβάλλῃ ἐκ τῆς καρδίας αὐτῆς τὸν ἔρωτα ὃν εἶχεν ἤδη αἰσθανθῇ διὰ τὸν Παῦλον· ἐὰν κατόπιν παρέδωκεν ἐκυτὴν αὐτῷ οὐδέποτε ἤκουσα λεγόμενον καὶ δὲν γινώσκω εἰμὴ ὅ, τι γράφει ὁ συγγραφεύς. Εἶναι μὲν δυνατόν, ἀλλὰ νομίζω μᾶλλον ὅτι εἶναι μῦθος ὃν ἐβάσισεν ὁ Δάντης ἐπὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς πράξεως μᾶλλον ἢ ἐπὶ θετικῆς ἰδέας.

«Ὁ Παῦλος καὶ ἡ Μαδόννα Φραγκίσκα ἐξηκολούθουν νὰ ζῶσιν ἐν τῇ

αὐτῇ οἰκειότητι, ἀπελθόντος δὲ τοῦ Γιαντσιότου εἰς τὴν γειτνιαζούσαν χώραν ὅπως ἐκτελέσῃ τὰ κεθήκοντα τοῦ Ποδεστά, ἤρχισαν νὰ συναστρέφωνται μᾶλλον ἀσυστόλως. Ὑπηρέτης δὲ τις ἀφοσιωμένος τῷ Γιαντσιότῳ παρκτηρήσας τοῦτο, διηγήθη τῷ κυρίῳ του ὅ,τι ἐγνώριζεν, ὑποσχόμενος, ἐὰν τὸ ἐπεθύμει, νὰ κάμῃ αὐτὸν νὰ ψύσῃ διὰ τοῦ δακτύλου. Ὁ Γιαντσιότος, ταρραχθεὶς μεγάλως ἐπανῆλθε κρυφίως εἰς Ἀρίμνηνον, ὅτε ὁ ὑπηρέτης ἰδὼν τὸν Παῦλον εἰσερχόμενον εἰς τὸ οἶκημα τῆς Μαδόννας Φραγκίσκας, ἔφερε τὸν σύζυγον εἰς τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος, ἣν εὗρεν ἔσωθεν κεκλεισμένην. Ὁ Γιαντσιότος ἐκάλεσεν ἔξωθεν τὴν σύζυγόν του, καὶ ἐκτύπησε βιαίως τὴν θύραν ριπτόμενος ὅλῳ σώματι κατ' αὐτῆς. Ἡ Μαδόννα Φραγκίσκα καὶ ὁ Παῦλος τὸν ἀνεγνώρισαν καὶ νομίζοντες ὅτι δύνανται ν' ἀποφύγῃσι τὰς συνεπείας τῆς διαγωγῆς των ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἐλαττώσωσιν αὐτάς, ἀπεφάσισαν νὰ ἀναίξωσιν, ὁ δὲ Παῦλος διέφυγεν ἐξαίφνης διὰ καταπακτῆς συγκοινωνούτης μεθ' ἑτέρου δωματίου. Ἀλλ' ἐνῶ ἐρρίπτεται ἐν αὐτῇ ὁ Παῦλος ἐκρεμάσθη ἐκ τοῦ ὑφάσματος τῆς ἐσθῆτός του εἰς κροφίον ἐξέχον ἐκ τοῦ γόμφου τοῦ καλύμματος τῆς καταπακτῆς.

Ἡ Φραγκίσκα ἠνέφξε τὴν θύραν νομίζουσα ὅτι ἐὰν εὗρισκεν ὁ σύζυγός της τὸ δωματίον κενόν, θὰ ἦν ὅλως ἀναίτιος· ἀλλ' οὗτος μόλις εἰσελθὼν παρετήρησε τὸν Παῦλον κρεμάμενον καὶ ἔδραμε πρὸς αὐτὸν τὸ ξίφος ἔχων εἰς τὴν χεῖρα ὅπως τὸν φονεύσῃ. Ἡ Φραγκίσκα τὸν εἶδε καὶ ὅπως ἀποτρέψῃ τὸν κτύπον, ἐρρίφθη ταχέως μεταξὺ τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Γιαντσιότου, ὅστις, ἔχων ἤδη τὴν χεῖρα ἐγηγερμένην ὅπως κτυπήσῃ δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς δυνάμεως, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ, καὶ ἐναντίον τῆς θελήσεώς του, πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὸν Παῦλον διεπέρασε διὰ τοῦ ξίφους τὸ στήθος τῆς Φραγκίσκας. Ἀπελπισὼς ὡς ἐκ τοῦ συμβάντος, ὁ Γιαντσιότος, ὅστις ἠγάπα αὐτὴν ὑπὲρ τὴν ζωὴν του ἀπέσυρε τὸ ξίφος καὶ κτυπήσας τὸν ἀδελφόν του, τὸν ἐφόνευσε. Ἐγκαταλείψας δ' ἐκεῖ τὰ πτώματα, ἀπῆλθεν αἰφνυδίως εἰς τὴν θέσιν του. Τὴν ἐπομένην πρωτὴν κατέθεσε τοὺς δύο ἐραστάς ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κοινοῦ πένθους.

Τὸ χειρόγραφον εἶναι ἐκτεταμένον, ὁ συγγραφεὺς τὸ διερευνᾷ, τὸ ἐξηγεῖ, διαστέλλει τὸν μῦθον ἀπὸ τῆς ἱστορίας καὶ μᾶς λέγει μάλιστα τί βιβλίον οἱ ἐρασταὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν «δὲν ἀνέγνωσαν περικιτέρω». Τὸ βιβλίον τοῦτο ἦν τὸ μυθιστόρημα τοῦ Αἰχκελότου du Lac, ἱπποτοῦ τῆς Στρογγύλης Τραπέζης. Ὅθεν ἐξάγεται ὅτι τῷ 1285 τὰ παλαιὰ ἱπποτικά τῶν Γάλλων μυθιστορήματα ἦσαν ἤδη περίφημα ἐν Ἰταλίᾳ.

Παραπέμπομεν τοὺς ἀναγνώστας εἰς αὐτὸ τὸ βιβλίον, δὲν θέλομεν δὲ ἀκολουθήσῃ τὸν συγγραφέα κατὰ τὴν αὐστηράν ἑρευναν ἣν ἀναλαμβάνει· θ' ἀναφέρωμεν μόνον τὸν ἐπίλογον αὐτοῦ, ἀφοῦ παρκτηρήσωμεν ὅτι δεικνύει τὸν τρόπον καὶ τὴν ὥραν τοῦ κακουργήματος καὶ καταναλίσκει

ὕπὲρ τὰς δέκα σελίδας ἔτιω· καταδείξει τὸν βαθμὸν τῆς ἐνοχίας τοῦ θύματος κατὰ τὰς διηγήσεις τῆς ἐποχῆς· τὰς σταθμίζει καὶ τὰς παρεβάλλει καὶ τῆς λατινικῆς γλώσσης μὴ ἀποτρεπούσης ἐν ταῖς λέξεσιν ἀπὸ τῆς κακολογίας, δύναται νὰ φανῇ ἀρκούντως ἀδιάκριτος. «Πλήρης λύπης, διὰ τὸ θῆμα, λέγει ὁ συγγραφεὺς τῆς Φραγκίσκας τῆς ἐξ Ἀριμήνου, οἱ μὲν εἶδον ἐν τῇ Φραγκίσκῃ τρυφερὰν πλάσμα θυσιασθὲν εἰς τὴν φιλοδοξίαν ἐνὸς πατρὸς, καὶ πάντες, ποιητὴί, ζωγράφοι, γλύπται καὶ αὐτοὶ οἱ μουσικαὶ, ἔγρχον ἀκολουθεῖντες τὸν Δάντην, μορφὴν γλυκεῖαν, πλήρη νεότητος, χάριτος καὶ καλλονῆς. Ἐξερχομένην τῆς κλίνης ἐν ᾗ, διὰ σκληροῦ δόλου τῆς οἰκογενείας τῆς, εὔρε τὸν Sciancato ἀπότομον, τραχὺν καὶ σκληρὸν, ἀντὶ τοῦ ὠραίου Παύλου, παρέστησαν αὐτὴν πίπτουσαν πλήρη πάθους εἰς τὰς ἀγκάλας ἐκείνου ὅστις κατ' ἀρχὰς εἶχε φέρεϊ αὐτὴν εἰς τὸ θυσιαστήριον. Μετ' ὀλίγον κατόπιν νέων ἀναδιφύσεων, ἐπὶ τῇ ῥήμῃ ἦν διέσπειρον οἱ πρῶτοι ἀρχαιοδύραι οἵτινες ἔσχον τὴν περιέργειαν νὰ ἐμβυθύνωσιν εἰς τὸ ζήτημα, ἐπῆλθεν ἀντίδροσις· ποιητῆς δέ τις σκυριστῆς, ὑπενίχθη μάλιστα ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ σφάλματος καὶ τοῦ θανάτου αὐτῆς ἡ Φραγκίσκα οὐδὲν εἶχεν ἐντελῶς τὴν ἀρρερότητα τῆς πρωίας καὶ ἐσχηματίσθη σχολή ἥτις ἔβλεπεν ἐν τῇ κόρῃ τοῦ Πολέντη γυναῖκα ἐν τῇ ἐπιστροφῇ τῆς ἡλικίας εὐρισκομένην, σπληνευθεῖσαν ἐν τῷ φθινοπώρῳ αὐτῆς ὑπὸ νεανίσκου.

«Ἡ ἀλήθεια εὐρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ. Ἡ Φραγκίσκα ἦν ὠραία, εὐγενής, ὑπερήφανος, ὑψηλοῦ χαρμητῆρος. Αὐτὸς ὁ Δάντης, ὁ τόσον μέτριος περὶ τὰ καθέκαστα, βεβαιεῖ τὴν δραστηριότητα αὐτῆς. Αὐτὴ εἶναι ἥτις ἀποκρίνεται ἐνῷ ὁ Παῦλος δὲν γνωρίζει εἰμὴ νὰ κλαύσῃ, καὶ αὐτὴ ρίπτει κατὰ πρόσωπον τοῦ συζύγου τῆς τὸ ὄνομα «Κάιν».

«Ἡ Φραγκίσκα πρέπει νὰ ἦν δεκαοκτώετις κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ γάμου τῆς τῷ 1275. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τῆς, ἦν εἴκοσι ὀκτὼ ἔτων. Δυσκόλως δύναται τις νὰ θέσῃ ἐν ἀμυβολίᾳ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἀνδράδελφος αὐτῆς Παῦλος ἦλθε νὰ τὴν νυμφευθῇ ἐξ ἐπιτροπείας καὶ ὅτι αὐτὴ ἀπ' αὐτῆς τῆς πρώτης ἡμέρας ἠσθάνθη δι' αὐτὸν τὸ πάθος ὅπερ θέλει γίνεαι αἷτιον τοῦ θανάτου ἀμφοτέρων μετὰ δέκα ἔτη. Ἀνάγκη νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ὑπῆρχεν ἐρωτικὴ συνεννόησις. Ὅτε δὲ βληθεῖσα πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς, ἐγκαταλείπει τῷ συζύγῳ κόρην καλουμένην Κογκόρδιαν.

«Ὁ δὲ Ἰωάννης ἦν ὑπερτριακοντούτης ὅτε ἐνυμφεύθη αὐτὴν, καθ' ὃ γενόμενος Ποδестά. Ἡ μορφή αὐτοῦ εἶναι γνωστὴ, ὁ δὲ χαρμητὴρ αὐτοῦ ἀναφαίνεται εἰς πᾶσαν σελίδα τῶν χρονικῶν τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος. Εἶναι ὁ ἄξιος πρόγονος τοῦ Σιγισμούνδου Μαλκτέστα περὶ οὗ διελάβομεν ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμῶν μελέτῃ (un Condottiere au XV siècle) συμφωνεῖ δὲ ὁ Ἰωάννης ἐντελῶς μὲ τὴν περὶ Μαλκτέστα παράδοσιν.

«Ο Παῦλος είναι αὐρκίος ὡς ἡ ἡμέρα» καὶ ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς συμβολαιογραφικαῖς πράξεσι τῆς ἐποχῆς καὶ τοῖς παπικοῖς ἐγγράφοις ἀναφέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Παῦλος ὁ ὠρκίος. Εἶναι πρίγκηψ τῶν μυθιστοριῶν τῆς Χαλιμάς ἀλλ' ὑπάρχει νέφος ἐπὶ τῆς συμπαθείας ἣν ἐμπνέει· διότι ἐξ ἑτηπρίν ἢ ἰδῆ τὴν Φραγκίσκαν ἐνυμφεύθη, τὴν Ὁραβίλην Βακτρικήν καὶ κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ τῆς σχέσεώς των, ἀπέκτησεν ἐκ τῆς συζύγου του υἱόν, τὸν Οὐβέρτον, καὶ μετ' ὀλίγον κόρην, τὴν Μαργαρίταν.

«Ο ὠρκίος οὗτος Παῦλος ὀλίγον ἔλειψε νὰ μεταδοθῇ εἰς τὴν ἱστορίαν ὡς εὐειδῆς, μὴ γνωρίζων ἄλλην τέχνην πλὴν τοῦ ἔρωτος. Εἶπον περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦν ἐρωτευμένος μᾶλλον ἐν ταῖς τῆς εἰρήνης διασκεδάσεσιν, ἢ τοῖς τοῦ πολέμου ἔργοις, ὁ δὲ Βαμβανοῦτο ἐξ Ἰμουλκ, εἰς τῶν πρώτων σχολιαστῶν τοῦ Δάντου, κατέστρεψε τὴν φήμην αὐτοῦ.

«Ἡ Φραγκίσκα, ἐνεργητικὴ καὶ βαθύνουσα, κατ' ἀνὰκολουθίαν ἔχουσιν τὴν ἀνάλογον αὐτῆς ἐν πάσῃ ἱστορίᾳ ἀρχῆς κόσμου, ἐγοητεύθη ὑπὸ τοῦ ὑπερηφάνου βαδίσματος τοῦ ἵππου του, ὑπὸ τῆς λευκότητος τῆς ὄψεώς του, καὶ τῆς κομψῆς τροπῆς τῶν τριχῶν του. Οὗτος εἶχε βεβαίως πᾶν τὸ ἀρέσκον τῇ γυναικί. Ἀλλὰ πρέπει ν' ἀποδοθῇ δικαιοσύνη παντὶ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐρωτολήπτοις τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος· ἐὰν δὲν ἦν ἥρως ὡς ὁ Ἰσχυακὸς, Σκιπίων ὁ Ἀμυράκος ὁ ἑμμισθας ἱστοριογράφος τῶν πρώτων Μεδίκων ἀπέδειξεν ἐν τούτοις ὅτι ὁ Παῦλος εἶχεν ἀναμιχθῇ εἰς τὰ τῆς κυβερνήσεως, ἐν ἔτει δὲ 1283 ἦν λοχαγὸς τοῦ λαοῦ καὶ συντηρητὴς τῆς εἰρήνης ἐν Φλωρεντίᾳ. Ἀληθὲς ὅτι τὴν 1 Φεβρουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους βεβαίως ὅτι σπουδαῖα ὑποθέσεις καλοῦσιν αὐτὸν εἰς Ἀρίμνηον καὶ ζητεῖ ἀδειαν ἥτις τῷ χορηγεῖται (*licenza di andarsene a casa*).

«Χρονογράφοι τινὲς, θέλοντες νὰ ἐκδικήσωσι τὴν ἠθικὴν, ἐπωφεληθέντες τούτου ἰσχυρίσθησαν ὅτι δὲν ἐδιόξατο νὰ ἐπανεύρῃ τὴν σύζυγόν του Ὁραβίλην, τὴν θυγατέρα τοῦ Chiaggialo, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν σύζυγον τοῦ ἀδελφοῦ του, περὶ ἧς μᾶλλον ἐφρόντιζεν. Εἶδον δὲθεν αὐτὸν καλπάζοντα ἔτι περὶ τὸ «Poggio di San Arcangelo» ἀλλ' ἐν ἀρχαιοτέροις ἐγγράφοις δὲν φαίνεται ἔχνος αὐτοῦ μετὰ τὴν ὑποτιθεμένην ἐποχὴν τοῦ φόνου αὐτοῦ, ἐν ᾧ δύναται τις ν' ἀκολουθήσῃ τὰ ἔχνη τοῦ φονέως μέχρι τοῦ 1304.

«Καθ' ἣν στιγμὴν ἀπαιτεῖται νὰ ἐμφανισθῇ μόνον ὅπως εὐαρεστήσῃ ὁ Παῦλος ἦν εἰκοσιτριετής, γεννηθεὶς τῷ 1252. Εἶναι πιστὴ αὐτῷ μέχρι θανάτου καὶ αὐτὸς ὑποκύπτει περὶ τὴν ἡλικίαν τῶν τριακοντα τεσσάρων ἐτῶν.

«Ὅ,τι πλέον εἶπη τις εἶναι παρκακεκινδυνευμένον. Ἐπεριώσαμεν τὴν ἀνάλυσιν καὶ δὲν θὰ κηρύξωμεν αὐτὴν ἔνοχον. Ἡ ἀνθρωπότης ἔχει θησαυροὺς φιλανθρωπίας διὰ τοιούτους εὐθελύστους ἱστορικὰς ὑπάρξεις καὶ ἴσως κάλλιον ἦν νὰ μὴ ἀπλώσῃ τις χεῖρα ἐπὶ τῶν μυθευμάτων τούτων. Ἐν τούτοις, ἐν συνόλῳ προτιμῶ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν ὡς ἀντικείμενον

μελοδράματος, μάλλον τοῦ μύθου ὅτις ἔδωκε τῷ κ. Ἀμβροσίῳ Θωμᾷ τὴν εὐκαιρίαν νὰ γράψῃ νέαν μουσικὴν σύνθεσιν.

«Τὰ πάντα ὑπῆρχον ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὁ πόλεμος, ὁ ἔρωας, τὸ δράμα, ἡ σκη-
νική, πᾶν τὸ δυνατόμενον νὰ δώσῃ ὑπόθεσιν ἐπιτυχῇ καὶ συγκινητικῇ·
ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τῶν ποιητῶν εἶναι ἀναμοιρασθήτητον, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ
ἔχωσι μεγαλοφυΐαν, εἰς οὐδέν· δὲ ἐπιτρέπεται νὰ κάμῃ τὸν σχολαστικόν.
Δὲν ἐπιμένω, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπεθύμουν νὰ μετέβηλλον τὴν χρονολογίαν ἣν
ὁπισθοχώρησαν μέχρι τοῦ 1170.

«Ἀληθῶς, ἡ ἀληθὴς Φραγκίσκα, ἡ τῆς ἱστορίας κινεῖται ἴσως ὀλίγον
ἐλευθέρως ἐντὸς τῶν οἰκογενειακῶν αὐτῆς δεσμῶν οὓς ἴσως ἐπεθύμει τις
στενωτέρους χάριν τῆς μνήμης αὐτῆς καὶ ἡ ἐρωτικὴ οἰκειότης διαρκεῖ
κἄπως πολὺν καιρὸν, διὰ τὴν καλὴν αὐτῆς ὑπόληψιν ὡς συζύγου καὶ μη-
τρός. Ἀλλ' εἰς μάτην ἠθέλομεν στιβάσει ἔγγραφα καὶ ἀνέλθει εἰς τὰς πη-
γὰς ὅπως μάθωμεν ἐὰν ἦν μάλλον δυστυχὴς ἢ ἔνοχος καὶ ἐὰν ἀπέτισεν
ἀπροσεξίαν ἢ κακούργημα. Ὁ μέγας ποιητὴς θέλει μείνῃ ὁ μέγας ἱστο-
ρικὸς ἀπέναντι τῶν μεταγενεστέρων».

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ).

Α. Ρ. Φραγκαδῆς

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΟΜΙΣΤΗΣ

Τὸν εἶδετε συχνάκις νὰ διατρέχῃ διὰ κατεσπευσμένου βήματος τὴν
πεδιάδα, τὸν ἀνεγνωρίσατε δὲ ὅχι μόνον ἐκ τῆς στολῆς καὶ τοῦ πιλικίου
του ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐνεργητικότητος τῶν κινήματων του. Διότι εἶναι
καὶ ἡ στιγμή δι' αὐτὸν πολὺτιμος καὶ δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ βραδύνῃ.
Δρομεὺς ἀκούραστος, ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς
τελευταίας ἡμέρας τοῦ ἔτους χωρὶς ποτὲ νὰ ἀναπαυθῇ. Καὶ ἂν ἥλιος κυ-
στικὸς ἀναγκάζει τοὺς πάντας εἰς ἀκίνησίαν, καὶ ἂν κάμνῃ ψυχρὸς τρομε-
ρὸν, ἂν πνέει ἄνεμος σφοδρὸς ἢ πίπτει χιὼν, ἀδιάφορον αὐτὸς πρέπει νὰ
μεταβῇ μέχρι τοῦ πλέον ἀπομερακρυσμένου χωρίου τῆς περιφερείας του,
ἵνα φέρῃ τὰς ἐπιστολάς, καὶ τὰ ἔντυπα τὰ ὅποια κατ' ἑκατομμύρια ἐμ-
πιστεύονται οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν φροντίδα τοῦ ταχυδρομείου.

Αἱ μεγάλαὶ ὁδοὶ δὲν εἶναι κατεσκευασμένοι δι' αὐτόν· πρέπει νὰ τὰς
διασχίσῃ, νὰ βαδίσῃ διὰ μέσου τῶν ἡσσῶν καὶ τῶν βάλτων ἵνα εἶρῃ τὴν
μικρὰν καλύβην εἰς τὸ βάθος τῆς ἐρημίας.

Περιπκτεῖ ἐξ ἑως ὀκτῶ λεύγας τὴν ἡμέραν, ἀενάως λοξοδρομῶν, διερ-
χόμενος ῥύακας, ἀναρριχώμενος εἰς βράχους, ὑπερπηδῶν χαράδρας, πληγόνων
τοὺς πόδας ἐπὶ τῶν βάλτων καὶ τῶν ἀκανθῶν. Τὸ περιδιαβάζειν δὲν τοῦ
εἶναι ἐπιτετραμμένον, διότι ἡ ὥρα τῆς ἐπανόδου εἶναι ὠρισμένη· αἱ ἐπιστο-